

Debrecen 1869

67-73. szám

53 11-12 részt a híj-
ból fejezzék

11, 12, 53, 54. 641 - Dec 77

1869.

1. szám.

Csütörtök, július

Előfizetési árak:

Helyben

Félévre 6 ft.

Három hónapra 5 ..

Postán küldve:

Félévre 7 ft.

3 hónapra 5 .. 50 kr.

Egyes szám

10 kr.

DEBRECZEN

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

Előfizetési pénz s minden kültemény Hatvan-utca 1372. sz. a. házhoz a szerkesztőhöz bérmentve küldendők.

Hirdetési díj:

Négy hasábos petit sorért 5 kr.

Terjedelmes és többszöri hirdetés alkusz szerint

Nyitvány: 15 kr. soronként.

Bélyegdíj: minden bejelentésért külön 30 kr.

Előfizethetni helyben: **Telegdi K. Lajos** és **Csáthy Károly** könyvkereskedésében s a szerkesztőségénél. Egyébütt a postahivatalok útján.

Debreczen, június 30.

Igazságügyminiszterünk, a képviselőház június 23-ki ülésében annyira feldicsérte a 48-ki törvényhozást és törvényeket, hogy nem tudta az ember, örvendjen-e, boszankodjék-e, vagy nevezzen.

Örvendenünk kell vala, ha a kormány egy tagja, s valószínűleg az egész kormány az 1848-ki törvények alapjára áll; boszankodni kellett, midőn a 67-ik évi vívmányokat (!) és a kormány ismert pozitív állását, a dicsőítő beszéd trilláival összehasonlított; s nevetésre nyílt alkalom, midőn átláttuk, hogy a cukorpor csak a keserű lapdacsoknak, miket el akarnak velünk nyeletni, izesítése végett került ki a gyógytár laboratóriumából.

Ha az 1848-ik évi III-ik törvényzikk szellemét tekintve, a független felelős magyar-miniszteriumot keressük, a közös-miniszterium által elnyelve találjuk a valódi függetlenséget; mert az 1848-iki III. törvényzikk 6-ik §-nak rendelete volt betűk nalmazánál nem egyéb már; mi értelme és mi értéke van már ama §-nak, mely azt rendeli, hogy „általában minden polgári, egyházi, kincstári, katonai és honvédelmi tárgyokban a végrehajtó hatalom kizárólag csak a magyar-miniszterium által gyakoroltathatik?”

És a III. t. cz. 26-ik §-nak rendelete megtartott-e csak legközelebb is, mely az ország minden törvényhatóságának eddigi törvényes jogát ezentul is épségben megtartatni parancsolja: feleljenek Heves és a többi, megkirálybiztosított törvényhatóság; habár az 1848-ik évi XXVI. t. cz. 14-ik § a királyi biztosságokat elvben általában eltörölte.

Az 1848-ik évi XVI. t. cz. által az alkotmányosság védbástyáinak nevezett megyék épen a miniszter szönyegen levő törvényjavaslata által szándékoltatnak megkönnyebbitetni, a bíróságok választására vonatkozó lényeges befolyástól; s megcsontkittatni szándékolt jogkörük kárpotlásáról szó sincs!

S hogy többet ne említsünk: az 1848-ik évi XXI. t. cz. érvénye fenáll-e, miszerint a nemzeti szín és az országzímere használandó a középületeken és minden magyar hájón?

Az 1867-8-ki törvények mindezt gyökeresen megváltoztatták.

E törvényeket, míg fennállanak, tisztelnünk kell.

De, a ki azok alapján áll, nem számíthat hatásra, nem költethet lelkesedést, sőt még jóhiszemét is kockáztatja. — midőn a 48-ki törvényeket dicsőíti.

Eszünkbe jut az ily beszédek hallatára Talleyrand mondata: „a szavak csak arra való, hogy a gondolatokat s érzelmeiket eltarjadják.”

Ily felfogással ítéljük mi meg az igazságügyminiszter ama beszédét; és habár ki

kell is mondanunk, hogy Irányi megrovó beszéde imparlamentalis vala: nem tagadhatjuk meg azon sejtelmünket, hogy Irányi tulhaj-tása a miniszter beszédében vélt kihívás által is fokozódhatott azzá, a mivé lón, sértő megrovássá.

Egyébiránt elmondhatjuk a kettős drámai jelenetre, hogy nem kívánjuk ismételtetését.
Oláh Károly.

Helyi újdonságok.

— Főhivás. Azon ódon egyháztornya, melynek alapját Nagy-Bányán 1347-ben Nagy Lajos király tette le és a melynek építetetését csak nem 100 év múlva Hunyadi János országhormányzó fejezte be, f. évi Május hó 4-dikén esteli órákban villámsújtás következtében a harangokkal együtt lángok martaléka lett.

A helyreállításra megkivántató mintegy 50 ezer forintba menő jelentékeny összeget a legtöbbnyire szegény bánya munkásokból álló egyházközség sajátjából fedezni képes nem lévén: városunk közönsége is megkerestette, hogy ezen történeti emlék végenyészettel megmentéséhez áldozatfilleireivel járulna.

Mirol városunk áldozatkész lakosai oly hozzáadással értesítettek, hogy e célra szánt adományaik átvétele végett a gyűjtő ivék elhordozására kiküldött hatósági megbizottak által házanként fognak megkerestetni.

Egyletek, és iparos testületek tisztelettel kéretnek, hogy ezen becses történeti emlék fentartása költségei fedezéséhez testületileg is járulni s adományaikat közvetlen a kapitányi hivatalhoz juttatni sziveskedjenek.

Sz. kir. Debreczen város tanácsának 1869. Június 21-én tartott üléséből.

Kiadta: Kerekes József főjegyző.

— A főiskola muzeuma mily szépen gyarapodott a legközelebb lefolyt 13 év alatt, az még azok előtt is feltűnő, a kik nem szakemberek; több derék szakember pedig, a ki ezen muzeumot meglátogatta, s a ki más iskolák muzeumait is látta, nemcsak szóval, hanem némelyik sajtó útján is, ezt az iskolák körében páratlanul nyilvánította. Csak a mult évben is egy negyedfél ezer darabból álló nagy becsű ásvány-gyűjtemény megvásárlása által régibb gyűjteményünk igen sokat nyert belbecsben és terjedelemben: a mult tavaszon pedig a dr. Török József tanár által megindított aláírás által dr. Frivaldszky Imre negyedfél száz darabból álló madárgyűjteménye szereztetett meg, azon diszes göth izlésű üveg szekrényvel, mely maga egy díszes a teremnek; a napokban végezetre a városunkban időzött két utazó természetrajzi kereskedőtől Brem és Platow uraktól ismét sok nagybecsű és nevezetes tárgyakat szerzettünk részint esere útján, részint pedig 273 ft pótló fizetéssel.

Ez a muzeum, mindenkor, midőn a ta-

nulóknak szünidejük nincs, és így felügyelőkül lehet őket alkalmazni, vasárnapokon d. e. X—XII óráig nyitva van, és szabadon látogattathatik, s most ujonan rendezve és becses tárgyakkal szaporodva, reményelem még érdekesebb leend a látogatás, melyre a tisztelt közönséget ezennel tisztelettel figyelmeztetem.

Hogy azonban a közönség miveltebb részére is érdekes és tanulságos lehessen ezen látogatás, ezentul minden vasárnap d. u. 4—6 óráig élő szóval való szabad előadást fogok tartani a muzeumban, s igyekezni fogom az előadásra megjelenő miveltebb közönséget a természet mindhárom országának érdekesebb tárgyaival és tüneményeivel megismerkedtetni társalgási modorban. Csak annyit kérek, hogy ha valamely társaság ezen előadásra meg akar jelenni, legyen szives azt velem valaki által előre tudatni, a társaság számát is bejelentvén; mert a muzeum terme már ugy tele van rakva, hogy 10—20 embernél többre nem lehet az előadás tanulságos; de meg azon esetben, ha senki sem jelentkezik, időmről másképen fogok rendelkezni.

Debreczen, 1869. jun. 30.

Kovács János mk. tanár.

** A casino választmányának utóbbi ülésén határozatba ment az egylet termeinek kiujjittatása; sőt az ehezszükségelt előmunkálatok azonnal meg is tétettek. Intézkedve van tehát, hogy a festő és kárpitosi díszletek illők legyenek a casino méltóságához.

— A közelebbi időkben a színháznál annyira megsaporodtak a színpadi függönyök s egyéb kellékek, hogy égető szükségé vált egy raktár építtetése, miután azok a sok drága, összehalmazódott díszletek már nagyon is kivoltak téve a rongálás veszélyeinek. E bajon ide s tova segítve lesz. A raktár egybekapcsolva a színház hátsó részével, ügyes építésünk Varga Ferencz felügyelete alatt nagyban épül s nem sokára fedél alá jut. A következő színiidény kezdetén már átadatik a használatnak.

— Hamar László lapunk belmunkatársa tisztelettel felkéri a „Biboros hölgy” ivtartóit, hogy az előfizetési pénzeket hozzá e hó 6-ikáig beküldeni sziveskedjenek, miután a mű már 15-én kikerül a sajtó alól s azon tul csak bolti áron lesz kapható.

— Mannó Gyula főszállásbiztosunk a kolozsvári honvédkerületben alhadbiztossá nevezetett ki. Valahányszor szorgalmas és kellő képzettséggel bíró tisztviselő jobb helyzetbe jut, őszinte örömet érzünk boldogulásán, azonban az igazságnak hódolunk midőn kifejezzük, hogy Mannó Gyula eltávozása nagy hátrányára leend a különben is sokképen elfoglalt kapitányi hivatal ügykezelésének.

— A nagytemplom előtti tér megnagyobbított s kövel kirakataása folyamatban van; ezen helyes és a szépezeti igé-

nyeknek is megfelelő hatósági intézkedés ismerést érdemel; mert ezen átalakításra a templom előtti forgalom tekintetéből nagy szükség volt. Még az ugynevezett Csorbagátot kellene kiigazítani, s kivált szélességben megnövelni, hogy a nagytemplomtól terjedelmével összhangásban legyen, s az ott járó nagy közönségnek kényelmesebbé váljék. — Azt hisszük, hogy ez is meglesz.

** Ócsváry E de orvos tudatja ismerőivel, hogy jelenleg Pécsen lakik. József utcán 2. sz. a. augusztus 1-től pedig szeptember végéig Fiumében fog időzni. Orvosi szerrei megrendelhetők nála és Debreczenben Tegledi Lajos könyvkereskedésében.

— Három pénzintézet van Debreczenben, mely kölcsönadással, és leszámítolással foglalkozik: u. m. a takarékpénztár, mely ingatlanra 8%-ért, váltóra 9%-ért kölcsönöz, a kereskedelmi és iparbank, mely 6 1/2% kamatra ad kölcsön; és az osztrák fiókbank, mely 4 1/2—5% kamatot vesz.

Ez utóbbinál a határidőben be kell fizetni a pénzt, s újra kivetheti; a két elsőnél váltóval ki lehet cserélni a lejárt váltót, a mi az üzletembereknek nagy könnyebbségére van. Ha a kényelmet és a kamattöbbletet összevesszük: legcélszerűbbnek tűnik fel a kereskedelmi és iparbankkal csinálni üzletet.

Ohajtandó, hogy a takarékpénztár is, mint egy is régebbi pénzintézet, a kamatlatát lejjebb szállítsa: a verseny így kívánja: de jobb is a sürü garas, mint a ritka forint.

— A főiskolai új épület terve már véglegesen meg van állapítva. Ugy halljuk, hogy a vizsgák végződésével az ócskaépület rombolása darabos utcáfelől megkezdődik, s valószínűleg az alap is letétetik.

— A dalegylet augusztus 1-én a vasut melletti népkertben táncszal egybekapcsolt dalestélyt tartand: a tiszta jövedelem fele a Csokonai szobor költségei javára fog fordítottatni. A rendezőség mindent elkövet, hogy a közönségnek minél élvezetesebb időtöltést szerezzen. A meghívók és a műsorzat később fognak szétosztatni Ajánljuk előre is a t. cz. közönség figyelmébe, s pártfogásába.

— A postahivatalnál a pénzeslevelek és szállítványok feladása annyira össze szokott tolni, hogy nem elég többé egy helyen venni fel azokat: a közönségnek a várakozás időszerűsége jár: azért is, a megnövekedett forgalom folytán, ohajtandó, hogy a másik felvételi helyiség is

nyitassék meg, mert meggyőződünk, hogy egy hivatalnok legjobb akarata mellett sem győzi a sok igényt kielégíteni.

— Az utca öntetést június 27-én megkezdette fókápitányunk, két hordóval a piacon: ha valami nagy eredmény nem értett is el, a víz hiány miatt; mégis észrevehető volt a por leverődése és a légmegfrissülése, a mi a rekkenő melegben mindenestre enyhülést adott. Ha a kísérlet egészen célhoz nem vezethet, tovább kell vinni a jószándékot. A házigazdáknak meg lehetne hagyni, büntetés terhe alatt, hogy reggel és este, vagy legalább egyszer napjában, midőn nagy a por, házaik előtt a gyalog járdát meglocsolassák. Pesten már foganatosították e rendszabályt: előbb nekézkésen ment, úgy, hogy rövid idő alatt, úgy hallik 160 házi urat kellett megbüntetni, később azonban meglehetősen gyakorlatba ment. — A fókápitány kezdeményezését mindenestre tudomásul vesszük, s elvárjuk e rendelkezés tovább vitelét, szépségeti és egészségi tekintetéből.

— A „Debreczeni Lapok”-nak a június 27-ki számmal utolsó száma jelent meg szerkesztője Szabó Antal lapunk belmunkatársa lón, s lapja legközelebbi évnegyedi utolsó számaért lapunk 1-ső számát veszik kárpótlásul előfizetői egyúttal mindazok, kik további időre előfizettek, felhivatnak, hogy visszajáruló pénzek iránt a volt szerkesztőnél rendelkezni sziveskedjenek.

— Lapunk előfizetési iktatói is fölkértenek, megrendeléseik mielőbb eszközölésére, hogy tájékozassuk magunkat a példány-számok nyomtatására nézve.

— A debreczeni tornaegylet a múlt hó 20-án tartotta meg az évi nyilvános gyakorlatát. Annak részleteiről hely szűke és a tárgy elvülése miatt bővebben nem szólunk, csupán annyit jegyzünk meg, hogy a gyakorlat igen jól sikerült, s az egylet életre valóságáról tettek bizonyosságot. Annál inkább valóban megfoghatatlan azon részvétlenség, mely a társadalmi és közegészségi tekintetben oly igen fontos egylet irányában városunk férfiai részéről nyilvánul. Nálunk csupán a szorosabb értelemben vett fiatalághoz tartozó egyének vesznek részt a tornagyakorlatokban, míg a külföldön öszbeesavarodott egyéneket is látunk a működő tagok közt, kik egyáltalában nem tartják méltóságukon alattinak e valóban férfias, s a védrendszer általános behozatalával alig nélkülözhető, az egészségre és társulási szellemre a legkitű-

nőbb befolyással bíró időtöltésben részt venni. Azonban dacára az említett részvétlenségnek az egylet mégis fennáll, hála azon buzgalomnak, melyet az igazgatóság és a derék művezető Örvényi Vilmos, annak továbbra fentartásában kifejtének, s jól esik azt hinnünk, hogy ez önzéstelen fáradozásokat, ha nem is ez évben, de jövőre annival inkább siker fogja koszorúzni, mert a tornaegyletnek a főiskolai jó nevű főzoltó egylettel tervezett egyesülése most már valóban teljesedésbe ment. — Díjakat nyertek Katona Mihály, Kovács István, Beöthy Gábor, Szentandrassy Kálmán, Félégyházi Antal, Imre József és Fogthúsi János. A díj mit nyertek, ezüst érem a következő felirattal: „a debreczeni Tornaegylet.” A másik oldalán az egylet jellegje: „Erő, erély, egyetértés.”

Az éremek feltűzését az egylet kellemes zászlóánya Veres Lászlóné urhölgy teljesíté, ki is néhány nappal ezelőtt 5 db aranyat volt szives a tornaegylet elnökének díj kiosztás végett átadni, a szives adomány azonban csak jövő évben fog kiosztatni.

A mutatónyok bevégeztével arról gondoskodott az egylet választmánya, hogy az elfáradt tornászok részére egy kis ital és étel készen álljon, melynek költsége önkénytelen aláírás folytán eszközöltetett. Az elnök, al-elnök, pénztárnok, a választmányi- és legtöbb pártolótagok 5, 3, 2 és 1 forintjával járultak hozzá. Simonffy Sámuel volt elnök azonban saját maga 2 hordó sert bocsátott a tornászok rendelkezésére, ő róla bátran elmondhatjuk, hogy igen sokat áldozott már a tornaegyletért. Hasonló buzgalmat tapasztalunk a mostani elnök Csanádi István és az al-elnök Varga Lajos urakban.

Az enni és inni való jó kedvvel dal és pohárköszöntések közt fogyasztatott el.

Az egylet e szerint minden tekintetben életrevalóságát mutatja, s szívünkben kívánjuk annak további felvirágzását, mi úgy lehetséges, ha minél több alapító és pártoló tagra fog e város közönségéből számíthatni.

— A magyar északkeleti vasut fővállalkozója Stroussberg és az alvállalkozók Calm és Zakariás között felmerült peres ügyben már összeült Pesten a három tagból álló választott bíróság, s minden elkövetettik a fenforgó differenciák kiegyenlítésére. A munkálatok e per folytán nem hogy abban hagytak és késleltettek volna, sőt még csak most haladnak igazán előre, mert e vonal különböző pontjain most a fővállalkozó

T Á R C Z A.

Csevegések.

Nemde gyötrelmes állapot az, midőn a légyottra siető szerelmezt, váratlan akadályok erőszakolják a találkozás elmulasztására?

Nemde boszontó helyzet az, midőn az adós hitelezőjét kikerülő — egérutat vesz s egyszer csak, mintha égből esepent volna, elibe terem a kéréltetlen kísérő rém-alak.

Nemde az is kellemetlen hatást szül, midőn elhíttetik a szerencse-hajhászsal, hogy sorsjeggyel megűtötte a főnyereményt: s elvégre küsz, hogy számára a bőségzaruja csörgő sapkánál egyebet nem juttatott?

És itt így tovább, akár iv számra jegyezhetnénk még fel ily nemű tarka mozzanatokot, melyek versenyezve szokták gyakorolni zsidbasztó erejüket. De e körülményeknek illető szerephősei általában, még sem szorulnak meg annyira, mint a hogy megszorul a vidéki tárczairó akkor, midőn tollat vesz kezébe oly célból, hogy körvonalozza a provinciális élet meddő alakzatait.

E szerint a megzavart szerelmes — gyöttrő állapota: a megcsipett adós — boszontó helyzete: s a felültetett lustrista — kellemetlen kiábrándulása, nem támaszt belől oly forradalmat, mint a minőt agyamban keltett jelenleg a debreczeni tárczazékk megírásának eszméje.

En istenem de hát miről is írjak?

Hízen most százsorta könnyebb kibün-

gészni azon indokot, melynélfogva az esküdtzék Borszem Jankót felmenté, mint érdekes eseményeket fedezni fel városunk egyhangú küzdterén!

Itt valóóság szélesend uralkodik. (Kérem e kifejezést nem szó szerint értelmezni).

A krónika a saison-morte beállítával elálmósodott s most már mélyen hallgat mindenről.

Tehát Debreczen pihen.

Csak vasárnaponként mutat némi életjelt, midőn a tanyai munkások — heti keresményük erejéig dorbézolván — rákezdik iszákos hangjukon azokat a keserves nótákat, melyeknek szövege a parlagon termett, s melyeknek zenéjére maga a természet oktató az ily rögtönzött nép-énekeseket.

Ekkor aztán az ünnepélyes szímbé öltözött utcákon vége, hossza sines az ily istenverte hangversenyeknek, s tart mindaddig ez éktelen láрма — (azt hiszik önök, a meddig a csend és rend szigorú őrői engedélyezik? — oh! azok felöl akár itéletnapig is ronthatnak a levegőt); tehát mondom e fülsértő hangzavar mindaddig zsvajog, míg a darócba bujt trobadourok ki nem vonulnak ismét a szántóföldekre.

Ezzel a város újra csendes, újra néma lesz egy egész hétig.

Nincs élet, nincs pezsgés.

A kaszinó, a kávéházak, a sétakertek ásitva várják a látogatókat, — de mind hiába!

Hogyan, hát még a gondal művelt „népkert” árnyas lombjai, a gőzmalom gyönyörű izlésel rendezett parkja sem bírnak vonzó hatással?

Valóban úgy van! Nálunk nem szeretik a

zöldet. Talán azért nyilatkozik ez ellenszenv, mert nem akarják, hogy saját uralkodó színik rokonságot találjon a növényvilágban.

Két ily kirándulási helyiséget említettünk már, és egy harmadikról — szinte megfellekedzének! Ez az „emlék-kert”.

A Csokonai szobra abban fog diszelegni — valamikor (!)

Halljuk, készen van már Izsónak ez érczöntvényű remeke; talán ideje is volna intézkedni e tárgyban. Meg vagyunk győződve, hogy az emlékkert-társulat hozzálat — és pedig erőlyesen — a hiányzó összeg kípótolásához. Midőn egyfelől óhajtásunkat így nyilvánítanánk, — nem titkolhatjuk el várakozásunkban azon áldozatkészséget, mi által siettette lesz a leleplezésekör megülődő nemzeti ünnepély.

Méltán nemzeti ünnepély leend az, mert oly honfít dicsőitünk majd ama napon, ki nemcsak a miénk, hanem a hazáé is volt: kinek szózata nemcsak itt hangzott el, hanem az országban mindenütt ismerék: ki örömmel viselte a sors csapásait, hogy édes anya-nyelvének apostola legyen!..

— És most önközöz koczkatatok néhány szót Debreczen lelkes hölgyei.

Mig e lángszellemű költő emlékezete meg nem ünnepeltetik, addig következő indítványomat szives figyelmökbe venni kérem:

Felesleges filléreiket rakják össze; s az így meggyült adomány — a hirdetendő pályázaton — legyen jutalma egy Csokonai dícsőitő költeménynek.

Igy tettek a fehérvári hölgyek is, midőn ott

Debrecen 1869

67-73. szám

a hírekről

11-12. részt a hírekről

is dolgoztat, s az alvállalkozók sem szüntették be a munkálatokat: így még e per csaknem mondhatni jó behatással van a munkálatok siettetésére.

Közegésségügyi hivatalos orvosjelentés 1869-dik év május hóról. Az időjárás május hóban rendetlen folyású volt, kedvezőtlen különösen a növény életre, mivel első hetében három fagyás volt u. m. 1. 2. és 6-dik napjain, utánna hideg északi szelek akadályozták a növény tenyészését, a hó utolsó felében tikasztó meleg forrázta le a növényeket, eső volt 10 napon de csekély eredménnyel, 13. 20 párisi vonal csapadékkal; a hőmérő legalantabb állása 2-án reggel — 0, 2 legmagasabb 30-kán délután + 29, 4 R. a légsujjmérő 333, 17 és 327, 57 párisi vonal közt változott; uralkodók az északi szelek voltak. A közegésségi állapot szinte erősen volt megtámadva, a hirtelen változó léghőmérséklet miatt a hurutos bántalom a bélesatornára vetette magát, különösen a gyermekkorban lévőknel, kisdeteknél, kik közt nagyobb lett a halálozás; gyakran fordultak elő a nagykoruaknál epés csorvás bántalmak, a nélkül azonban, hogy makacs lefolyásuk lettek volna; a váltó lázak terjedtebbek és gyakori visszaeséssel fordultak elő. A polgári kórházban a beteg forgalom következő:

maradt ápril hóról	finemű 16nő13=29
felvét. május hóban	— 27 „ 16=43=72
elbocsátott május hóban	— 29 „ 25 = 44
meghalt május hóban	— 4 „ 1 = 5=49
maradt június hóra	— 10 „ 43 = 23

Halálozás: meghalt az egész városban be nem számítva a katonai kórházakat finemű 70, nőnemű 66=136.

Népesség: született fi 68, nő 82=150.

Házasságra lépett 29 pár.

Erőszakos halállal halt meg fi 2.

Debreczen június hó 17-kén 1869.

Dr. Tegze Imre tisztí főorvos.

Meghaltak: jun. 26. Pfla u. Szilágyi József napsz. f. Sándor 1 1/2 év aszkór. Jun. 27. Cs. Eklí Imre 11 hét, ránggöres. Jun. 28. Hatv. u. Ujvárosi Terézia 33 év sorvasztóláz. Pfla u. Bodnár András 88 éves, végyengülés. Pfla u. Kovács Mihály taligás 50 éves, merevgöres. Vár. u. Tokaji Ferencz I. Julianna 12 éves, tüdővész. Cs. u. Patkai András taligás fia, András 1 éves, hasmenés. Jun. 29. Pfla u. Nemes András fia Sándor 12 év. sorvasztóláz. Jun. 30. Pfla u. Veres József fia István 9 hónapos, ránggöcs.

Országgyűlési értesítő.

Pest, jun. 28. 1869.

A mai ülésnek főérdeket Tisza Kálmán beszéde köleszöntött, a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslat felett. A egyszerű beszédben megdöntötte ellenfelei minden erősségét, kellő világításban mutatta fel érveit, melyekkel rombolt, szurt és hatott.

Sajnáljuk, hogy a beszédet egészen nem közzölhetjük, lapunk szűk kerete miatt; hanem a nevezetesebb s inkább a tárgyra vonatkozó részeit közölni el nem mulaszthatjuk.

Vörösmarty szobrát készülték leleplezni; és ime jelenleg önökön van a sor követni a szép nyomdokot.

Ha lelkes buzgalmukat fényes eredmény kísérendi, — mely minden kétségen kívül áll — meg fogják nyithatni a szellemi sorompókat; hol a nemes tett, egyrésztől hirdetni fogja a honleányi erényt, másrésztől pedig megkoszorozott költeménnyel gazdagítandja irodalmunkat.

Oh! vajha ez eszme megfogamzanék!...

Az előbbi sor, — mint láthatja a t. olvasó, — csupán páuszokkal van kitöltve; és pedig azért, mivel sokáig gondolkoztam, berekeszszem-e cikketemet vagy sem?

Hát a hangverseny elmarad?

Talán jobb is volna hallgatni róla, mert nem tartozik már az újdonságok közé!

De ha elvégre felhozódott, csak rajta... hogy is volt?...

A szunnyadó színház kis időre felserkent álmából. Ujra élet költözött belé.

Az előcsarnok pezseg a közönség tarka hullámzatától. Mohón siet mindenki a rég elhagyott jó ismerőst. Debreczen büszkségét, a színházat meglátogatni, melyben a zenede alaptökéje gyarapítására ma, azaz június hó 26-án „nagy hangverseny” tartatik.

Nem részletezem az est pillanatait, mert itésmi szigorú műkedvelőkkel szemben úgy sem használhatnék, csupán néhány feltűnő mozzanatot említek meg.

Bacsó Luiza k. a. kellemes alt hangjával,

Tisza K. beszéde:

Érzik látják a jobb oldalon, hogy ezen törvényjavaslat és annak különösen azon elve, mely szerint a bíróságokra nézve a választást el akarják kerülni, az ország közvéleményével ellenkezik, nem szabad tehát a közvéleménynek időt adni arra, hogy nyilatkozhassék, hanem előre rá kell e törvényt erőszakolni. (Helyeslés balról.) Tagadhatják önök hogy az úgy volna, de be nem bizonyíthatják, hogy nincs így, mert indokolnia sürgősségét magából a dolog természetéből a legügyesebb dialectikának sem lehet. (Helyeslés balról.)

De azt kérdezem, hogy miért választja egy nemzet képviselőit? arra választja-e, hogy urakka téve magukat, oda vigyék más befolyások folytán, hová menni nem akar, vagy azért, hogy érvényesíteni igyekezzenek azt, mit a nemzet közvéleménye óhaj?

Én azt gondolom, hogy ezen utóbbiért, és tudom, érzem ugyan, hogy elszigetelve nem lehetvén egy állam a másiktól egy bizonyos fokig, kölcsönös befolyást fogunk a másikra gyakorolni arra nézve, mi a másik keblében történik, de tagadom azt, hogy ezen befolyás annyira mehesse, hogy ama befolyás miatt hozassanak az ország közvéleményével ellenkező törvények, vagy ne merjük meghozni azokat, melyek a közvéleménnyel megegyezők. (Helyeslés a balon. ellenmondás jobbról.)

Meg kell állapítani törvényben a qualificatiót, rendezni kell a választó-testületeket, általánosítani kell a bírói hivatalt, intézkedni kell törvényhozásilag a felelősség felől, és ha mindez megtörtént, bizonyosan legalább is ép oly jók lehetnek a választott bírák, mint a kinevezettek, e nélkül pedig bizonynyal egyik sem fog jó lenni. (Helyeslés balról.)

Egy azonban tagadhatlanul sokat fogna ilyen módon veszíteni és ez a miniszteri befolyás. (Igaz, balról.) Nem minden miniszter s nem minden miniszterium a jövőben, hanem specialiter a mai igazságügyminiszter s a mai miniszterium befolyása; mert azon befolyás, melyet a kinevezés később, mikor már csak egyes, üresedésbe jött helyek betöltéséről lesz szó, okvetlenül hasonlíthatlanul csekélyebb lesz, mint az, a melyet a bírák tömeges kinevezése ad. (Helyeslés balról.)

Nem lehet tagadni, hogy kinevezhetni mintegy két ezer bíró és bírói hivatalnokot: roppant hatalmat ad a miniszternek; még kevésbbé lehet tagadni azt, hogy ha még az is meg fogna állapítani, a mit már a nyolczadik osztályban hallottunk, és a mit a t. előadó ur itt is elmondott, hogy a kinevezések csak 4 esztendőre fognak történni, hogy így a bíró négy esztendőn keresztül a miniszter kegyelmétől fog függni, egy nagy, hatalmas sereget nyer a miniszter és a miniszterium rendelkezésére, a melyre nézve én is azt hiszem, hogy nem az a szándék ugyan ma, de a melynek bizonynyal a választásoknál is hasznát fogják venni elegendőképen. Azonban, hogy érdemes-e és különösen helyes-e e befolyásért ellentétbe lépni az ország közvéleményével és az elégtelenség üszkét dobni a nemzet közé? azt itélje meg minden elfogulatlan ember; azt pedig,

hogy az útja annak, hogy a bírót függetlenné tegyék, hogy 4 évre nevezzük ki? itélje meg saját lelkiismeretében az igazságügyminiszter úr maga. (Helyeslés balról.) Én részéről azt akarom, hogy a bírák az első folyamodási törvényszékhez választassanak, akarom, hogy a felső bíróság kinevezésére is adassék befolyás az ország alkotmányosan szervezett testületeinek. (Élénk helyeslés balról.)

A főirány, mely ezen törvényjavaslaton átvonul, az: semmisíttessék meg a választás; a bírák kinevezése és előléptetése összpontosíttassék a miniszter kezében, és az így kinevezett bíró szigeteltessék el a társadalmi és politikai élettel való minden nyilvános érintkezéstől, de legyen alárendelve eljárásában a miniszter rendeleteinek és összeütközési esetekben a miniszter intézkedéseinek; vagyis más szóval: eltörlítetvén a választás, a kinevezett bíró tegyék oly helyzetbe, hogy legkisebb oka se legyen valamit tartani polgártársai véleményére, de minden oka legyen keresni a miniszter kegyét. (Felkiáltás a balon: Igaz!)

Ezen törvényjavaslat szerint ugyanis a bírót minden körülmény közt felelősségre vonhatja a királyi ügyész, azaz adhat be ellene keresetet; de hogy magán ember feleletre vonhassa, ahhoz mindenesetre a királyi ügyész beleegyezése szükséges. Hogy pedig milyen független lesz ezen királyi ügyész, azt épen maga t. miniszter ur kegyes volt előadni a 8-ik osztályban. A királyi ügyész ugyanis ő szerinte a bírák közül fog választatni, tehát mint ilyen, azaz mint bíró állandó lesz, azonban királyi ügyészszé kineveztetését, melylyel — mint ugyanott ő maga mondá — nagyobb fizetés jár, és az, hogy meddig tartsa meg a kir. ügyészséget és tehát a nagyobb fizetést, a minisztertől függ.

Ha beszélünk reakción, mely saját jelszavainkkal zászlaján felénk közeledik, az a reactio, mely a 48-diki elveket oly szépen hangoztatja, mint az igazságügyminiszter úr és javaslatában más elveket tűz ki. (Élénk helyeslés a balon)

Idézem Dupon White szavait, ki legékesebben és legalaposabban írt újabb időben a centralisatio mellett, ő. ki maga idéz Frankhonból egy esetet, mely szerint egy egyszerű vágóhíd építésének kérdése 14 évig tárgyaltatott. (Derűltség)

Angliában nem meghatározott számban neveztetnek a békebírák, de kinevezetik mindaz, ki képességét kimutatni tudja és fizetést nem hűz egy sem, ezek tehát független emberek, kiknek a kormány kegyével semmi dolguk.

Azt kérdem, ki kész a 48-iki törvények irányát követni, az-e, a ki magyar hadsereget akar vagy a ki nem? (Helyeslés balról.) Azt kérdem, ki akar 48-iki irányban tovább haladni, az-e, a ki az ország integritása és vagyona mellett erőlyesen felszólalni akar, vagy a ki ezt nem teszi? (Helyeslés balról.) Azt kérdem, ki kész a 48-diki irányt követni, az-e, ki a szent széklet el akarja törölni, vagy a ki ezt nem engedí? Azt kérdem, ki kész a 48-diki irányt követni, az — a ki a valósággyenlőséget valahára teljesen valószínű akarja, vagy a ki ezt még most is tenni nem meri? (Helyeslés balról.)

Gáspár Róza k. a. sikerült énekével, a Brett nővérek meglepő csengős hangjukkal — zajos tapsra indították a közönséget. Müködött még, zongorán játszva egy műkedvelő kisasszony, a kit nem merünk it megnevezni, miután a műsorozaton sem volt kitéve neve. Tehát mi is csak incognitó dícsérjük meg. Nagy kitüntetésben részesült Cohn Adolf zenedei tanár, ki „Olymp titkai” című operettejéhez írt nyitányát gyakorlott zenekarral bemutatta.

A hosszúra nyújtott hangverseny a közönség békés türelmét teljesen kifárasztotta. Kár volt a rendezőségnek a műsorozatot oly sok számra csigázni fel.

A bevétel 356 frt 45 kr-ra ment: a kiadás megközelíté a 100 frtot.

Tehát, mint láttuk, a ház nem egészen telt meg; hja mert a debreczeniek így okoskodnak: „jut is, — marad is!...”

Tullius.

Színész társulatunk Váradon meglehetősen pártolásnak örvend. Különösen az operette előadások igen látogatottak. — Az előadásokról lapunk részletes tudósításokat fog hozni, ezuttal azonban helyszüke miatt csak pár előadásról szólhatunk kivonatosan. Szombat on jun. 26-án a „Bois boszorkány”, Offenbach 3 felvonásos operetteje adatott. Blaháné a hercegnő szerepében remekelt, s a boszorkány személyesítője Dálnokiné kitűnő csengős mezzo sopran hangjával, melynek terjedelme egész az

alt mélyeig lemege, többször zajos tapsokra ragadta a közönséget. A pásztor fiut Dálnoki adta, kinek igen rokszenves lyrai tenor hangja van, kár hogy e hang nem erősebb, mert ezzel és kissé tetszetősebb szinpadai alakal europai hirre tett volna szert. — A karok, valamint a zenekar igen nagy szabatosággal működtek. Közönség igen nagy számmal. — Vasárnap jun. 27-én Szigligeti népsziműve, a „Czigány” adatott. A Rózi szerepét Beresényiné adta; e művésznő a váradai közönségnek úgy látszik kedvezényé lett, de azt megis érdemli azon gond és tanulmány által, melyet egyáltalán minden alakításában és fel fogásában tanusít. Zöldy a cigányt szokott bravourral személyesítette. A többi szereplő is megállta helyét. Közönség szép számmal. — Hétfőn jun. 28-án adatott a „Saint-Tropezi urnó”, 5 felvonásos ismeretes dráma. A két főszerep Rónai és Szakál Róza kezében volt. Rónai a tengerész szerepében ma ismét művészetének tetőpontján mutatá be magát, s oly lelkesedéssel játszott, s az érzelmek fokozódását oly híven tükrözé vissza, hogy a közönség többször szünni alig akaró tapsokban tört ki. — A tengerész ne-jét Szakál Róza személyesíté; a kisasszonyt úgy látszik, a mult év óta igen sokat haladt a drámai szerepek felfogásában és alakításában, mert játéka ma is átgondolt, hanghordozása kitűnő, s plastikája kifogás nélküli volt. A többi szereplő is betöltötte helyét. Közönség közép számmal.

Jun. 30. — Ma Nyáry Pál tartott jeles beszédet a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslat ellen, a baloldal éltetése s folytonos tetszésnyilatkozatai közt. — Beszéltek még: Tanárky Gedeon, Péchy Tamás, Simon Gergely, Szakácsy D. — Az ülésnek d. u. 3 órakor lett vége.

Pesti röppentyűk.

(jun. 29.)

Volt egy kebelbarátom, ki igen kedves és mulatságos ember volt, ha nagyon a pohár fenekére nem tekintett; de ilyenkor türethetetlen egyéniség volt. Kivette jaijeszékelve százassokkal tömött tárcáját s elkiesergő, hogy ő ilyen ágról szakadt szegény ember; aztán kinyitva a kezi pénztárt, ujjaival akkép morzsolta a százásokat, savanyu képet vágva hozzá, mintha efelől nagyszegénysége daczára egész magazzinnal rendelkezhetnék. — Pár nap előtt ép e kebelbarátomat idézte emlékezetembe egy érzékeny jelenet, mely az országban adta magát elé. — Akkor t. i. mikor Irányi a 48-as párt vezére elkialtá magát az igazság ügyér ur felé, hogy: „Jaj nekem Abules, megölted Agétást!” — Nosza az ügyér ur is fölemelkedett szölyeszékéből s miután épen kapóra jött, elmondá a többi közt, hogy ő oly szegény ember, hogy szegény gyermekeinek mitsem hagyhat egyebet a becsületnél! De mi kik a jeremiádot hallgattuk, nem állhattuk meg némi mosoly nélkül, az ünnepegyessé vált jelenet mellett is, mert igaz hogy nincs nagyobb kínos a becsületnél, de jó ha van még ráadásul néhány ezer forintocská évi fizetés; és csak tisztelt személye ellen vétettünk volna az ügyér urnak, ha szavait komolyan vesszük: mert o nem p a z a r o l, nem t é k o z o l s k i azt merné mondani, hogy az ügyér nem jó ki fizetéséből, s o n t e a rágalmozónak neveznek. — mert bizony csak szép dolog az a néhány ezeres banknotával tömöttminiszteri tárcza, a mivel az ország a hivatottakat megajándékozta.

Denique a dologból az lett, hogy Horváth ügyér ur elhagyta — nem ugyan ügyéri tárczáját, hanem a vörös székét s kimondta, hogy addig ugyan vissza nem tér míg azt nem tapasztalja, hogy az igazságügyérnek igazság szolgáltatik.

A ház Salamonja akarám mondani aelenőke (hogy valahogy a bibliai böles Salamont ne tessék érteni, a gyöngébbek kedvéért tudatom, hogy Gajzágó Salamon) egy keserű labdacso dobott, bomba gyanánt Irányi felé, mondván, hogy ily eset felett hozzon a ház megtorlási szabályt. De biz az agyuhang elhangzott a pusztaban s egyszerű ros z a l á s kifejezése az egésznek ízében mást szakasztá.

Tegnap meg arról volt szó az országban, hogy a bírói pálczát a nép adja-e a bírák kezébe, vagy pedig bízzák azt egyenesen a miniszter urra, majd kiválasztja ő a hajlósát. A jobboldal persze hogy abban sántikált, hogy amugy sebtében döntessék el ennek a dolognak sorja; majd választ a miniszter ur olyan szép hajlós nádpalczát, hogy utána lehet nézni! De a bal oldal erre csak esóváltgatta fejét s kerekén kimondá, hogy minek költsenek ok arra, mikor saját érdekjükből is vághatnak a megye lakosai olyan bírói pálczákat, melyeknek ha nem hajlik is mind a két vége, de legalább jobban lehet rá támaszkodni. De a jobb oldal csak amolyan pálczát ohajtana a bíró kezébe! Mintha bizony csak azért ohajtott a nemzet oly nagyon kigázolni a Bach és Schmerling szötte hinárból, hogy es e r b ö l v e d e r b e lépünk s ujmodi Bach-Schmerling korszakot alakítsunk! Nem „instálunk” belöle, tartván azzal: hogy: adjuk meg ugyan a miniszternek, ami a miniszteré, de a népnek is am ami a népé — a tisztviselök s bírák szabad választási jogát! s legalább ha a szabad választás módosításon megy is át, legalább a „Vertrauter”-ek küldése, — kik a választást intézik — bizassék a népre. Ezt kívánja a népfenség vagy más szóval a demokratia elve! melyet sokan oly fennen szeretnek hangoztatni, ugy, a követválasztási idökben.

Sziporkák.

— Vágóhid tervért Pestvárosa 1200 frt jutalmat fizetett. Nálunk erre sem kell pénz: mert a mészárosok a városban bent öldöklök a barmokat; mi az oka annak, hogy a városon kívüli vágó-híd elvonatott rendeltetésétől, — nem tudni. Hanem azon esodálkozunk, hogy tisztí orvosaink, legalább tudomásunk szerint, e tárgyban fel nem szólaltak; pedig bizony a tisztujítás 3-dik évét éljük. Hát a rendörségnek mi a véleménye

effelöl? Hogy tett volna valami intézkedést e tárgyban valamelyik illetékes közege: arról hallgat a krönika.

— A sestakert és gozmalom t é r közt eső serfözö tulajdonosát felhívjuk, hogy rendes bejáratot az országút felöl tartson, nem pedig a sestakert felöl; mert a sestakerthez vezető kapu felé járök-kelöknek kivált gyermekeknek, kellemetlen dolog bivajokkal, s egyéb lábas jószággal találkozni a szük téren, a hol még menekülni sem lehet, mióta veréze van kötfelöl a majorsági földek mellett. — Különben a nevezett hely arról is nevezetes, hogy a gözmalmi kertben sétálóknak kiállhatlan búzt terjeszt sertéshizlalója által.

Ha felszólalásunknak sikere nem lenne; a nyilvánosság előtt még bővebben kifejtjük e tárgyat; egyszermind ezuttal a rendöri közegek figyelmébe ajánljuk.

— A b e l ü g y m i n i s z t e r i u m n a k, két egymással ellenkező kibocsátványa van Debreczen közgyűléséhez, a gázvilágítás ügyében. Egyik a Debreczen és Rüdinger közt létrejött pontozatokra nézve eisméri, hogy formaszertü szerződés nem jött létre; a másik, az utóbbi, azt mondja, hogy Rüdinger a szerződést megkötöttnek s érvényesnek méltán hihette; és a várost barátságos kiegyenlítésre buzdítja.

A két kibocsátványa irányja, szelleme tökéletesen különböző, mintha egyik Budáról, másik Augsburgból volna datálva.

Még bővebben visszatérünk e tárgyra; most csak annyit jegyzünk meg, hogy a közgyűlés érvényesen felirt e két különböző irányzat ellen.

— A járök-kelök nézve nagy alkalmatlanság az, hogy némelyik b o l t e r n y ö j e a piacon és ezelglés Szécsényi utcán vagy ember magasságnál alantabbra van kifeszítve, vagy az ermyöt tartó nehézcök épen láb alatt van s a járök-kelésben akadályul szolgál. Néha meg t a r g o n c z á t t a s z i g á l n a k a g y a l o g j á r d á k o n, a mi a kövezetet is rontja, de a jövő-menő közönségnek is alkalmatlan s veszélyes is lehet. — Jóakarólag figyelmeztetjük a kapitányi hivatalt, hogy e kellemetlenségnek megszüntetése iránti erőyes lépéseket azonnal kezdje meg.

— M u t a t v á n y l a p u n k a H o n m e l l e t t küldetett szét ismertetés végett. Egy polgártársunk látva, hogy a Honhoz van a „Debreczen” mellékelve, azon hitének adott kifejezést, hogy a „Debreczen”-t a Hon azért küldte volna vissza, mert nem tetszett neki. Valóban eredeti gondolat; megérdemli a fölemlítést.

— A ház fedelelek náddal és zsindeyllyel javitgatása, söt ujitgatása napi renden van. Ugy tudjuk, hogy tanácsi rendelet tiltja az ilyen tatarozást; söt példát is tudunk rá, hogy a náddal fedésért büntetés alkalmaztatott. Vajon ki van megbizva ama tanácsi határozat megtartatására felügyeléssel?

— A nagyerdőrevivo gyalogjárdababról, a serháztól kifelé, évek óta oly rossz állapotban van, hogy azon járnai valóságos gyötrellem. Sürgös szükségnek tartjuk, ezen gyalogjárdának legalább lapjára fektetett téglával kijavítását; mert a város népe ott jár a zöldb.; s ha már a szekérut — a rossz faburkolat — kiesiradzik, hadd lehessen a gyalogjárdán gyötrellem nélkül járnai eme szokattan virány mellett.

Külfélék.

— Az orvosok és természetvizsgálók nagy gyűlése szeptember 6-kán lesz, Fiumében. A beiratás szeptember 3-kán kezdődik s 5-ig tart. Fölvételi díj személyenként 6 frt. A tagok lehetőleg jutányos szállításáról az ügyvivőség gondoskodik. A kik azonban e kedvezményvel élni kívánnak, a u g u s t u s 15-tig Rózsay József főorvoshoz (lakik Pesten, Deákter 54. sz. a.) forduljanak a 6 frt. fölvételi díj b e r m e n t e s e n beküldésével, igazoló jegyekért.

— A Nyíren báró Vécsey birtokán néhány holdnyi területü vetést a sáska annyira meglepett, hogy a föld teljesen kopaszon maradt. — Mint hírlék e pusztító féreg Nyir-Béltek felé tart s a vidékeket nagy remegésbe hozá e csapás.

— H i r s z e r i n t Türr István küldetik osztrák-magyar követnek Konstantinápolyba.

— C s á v o l s z k i L a j o s a l i a s S c o r p i o e l l e n, ki az „Ellenör” ügyes tollu belmunkatársa, a közlekedési miniszterium sajtópert indított.

— A z „Osten” jelentü: Bizonyos, hogy Beke helyett Lónyai leend közös pénzügyér; Lónyai helyét pedig Csengeri fogja elfoglalni.

— C a d i x m o s t a n á b a n szokattan jelenetnek volt tanuja a Spanyolországban kihirdetett vallásengyelőség folytán. Ugyanis egy protestansnak első nyilvános temetése ment végbe; a midőn a végtisztességet egy angol hajókáplán végezte.

Tisza-Lök, jun. 28-án. — A követválasztás ma délelött ment végbe, Bónis Sámuel utóda egyhangulag lett megválasztva, a memyiben kerületünkben csak egy vállalkozó akadt, ki volt követünk fényes multját folytatni magában hivatást érez — s ez Szomjas József. Nem akarunk itt bírálatot hozni egyénisége fölött, mert politikai multjára nézve semmi vezetes följegyezni valónk nincs; arról pedig, mit tenni fog, előre véleményt mondani igazságtalan dolog volna. Tehát tisztán, objective, csak a választás fázisaira szoritkozunk. — A tiszalöki kerület baloldali polgárai előleges értekezletén az intelligencia részéről Bernáth Zsigmond hozott javaslatba de a városház termében egy nagy csapat, itókával informált, nem szavazó polgár lezugta e nevet és Szomjas Józsefet kiálltatta ki. Ebből az következett, hogy az értelmiség visszatartotta magát minden további részvételtől s a választás napján is, a rokonokat kivéve csak kis számmal s leginkább kíváncsiságból jelent meg. — Igen helyes volna, ha ily irányadó előleges értekezletben, ellenörzés mellett, tisztán csak a választó polgárok vennének részt, mert oly esetben is, milyen itt előfordult, hol az ellenjelöltet mesterségesen kiéjtik még a combinatóból is, a képviselő azután nem a közakarát kifolyása. — A jobbpárt hallgattott, vagyis visszalépett, mert egy pár szerencsétlenül járt kísérleten kívül, minő a szentmihályi is volt — neszt nem vettük. Az itt történt dolgokat leírja „egy választó polgár” mit alább közlünk s véleményünk róla az, hogy ez eseményt külön lenyomatva a nép között osztogatni — legalább is nem politikus tett. De a visszahuzódó ellenfél ellen sem szabad ily robbanó golyót használnunk. Fiat piscis! A „kiáltvány” itt következik:

Sz.-Mihály, jun. 20. A mai nap nevezetes nap volt a közelgő választás eredményére nézve. — És mivel eseménye a mily szomorú, ép oly mulatságos is, ismerkedjünk meg részleteivel.

Néhai Desseöly Emil sarjadéka, Aurél gr., a belügyér öcsese, a miniszterelnök sógora, elérkezettnek vélte az időt, melyben a közügyek iránti rendkívüli érdekeltségének első jelét adja, aratóit áldomás ürügye alatt méltóztatott berendelni d. u. 3 órára, béres és gazdatiszjtéit az urasági eszürkertbe.

Vig zeneszó, terített asztal és télt poharakon kívül, leereszkedett a l k a l m i b a r á t s á g fogadá az érkezőket, kik a végül balul kiüött eselfogást kevesek kivételével nem is sejtve, készségesen igénybe vettek uraságjuk vendégszeretét, s miután az élkezés megtörtént, a bor hevíteni kezdett, széles jó kedvükben tánczra hívtak fel.

Lakoma, bor, zeneszó, táncz; ez eddig szép logikai renddel, nem köznapi elmével s magas politikai hivatásról tanuskodó helyes tapintattal lön intézve. S ha a nemes gróf bizonyos határt szabott volna maga elé, melyet átlépni, hiába még a grófi korona védve alatt sem tanácsos, akkor talán nem esik áldozatul a botránynak, melyet tulajdonkép önmaga idézett elé.

De e helyett, ő mlsága a fiatal kezdő egész hevetöl elragadtatva, nem vette figyelembe a már közben fel-felhangzott „éljen a baloldal” kiáltásokat, valamint nem okult azon sem, hogy saját bérese, a baloldal jelöltjét éltelve, öszoztított az irnokkal, minek igaz nem is volt más komolyabb következése, mint-hogy az irnok urnak egy-két foggal kevesebb maradt szájában. Ő mlsága tehát, a hangulat iyletén jelenléteit mellözve, az asztalra lépett, s ha nem esalódunk, maiden-speech jét elmondván, a zászlót a czélból, hogy egy diszmenet élén meghurcolja, s a városházán ki is tűzze, rejtékéből elé hozatá.

A jobboldali zászló feltünése lényegesen megváltoztató a helyzetet. Az előbb néma tömeg zugni kezdett, s mivel a zászló elővitelére senki sem jelentkezett, a vendégek kérelme, intése és fenyegető kifakadása ellenére ő mlsága — különben derek markos legény — saját személyében vállalkozott.

És ekkor következett egy sajnos jelenet, mely néhány véres fejbe került, s melyből hoszu tusa után — ha mint szeretjük hinni — a nemes gróf testi bántalmazás nélkül menekült ki (?), azesupán a véletlennek s lábai gyorsaságának köszönhetni.

Nem ugy urak ott a jobb oldalon!

Önök esalódásban ringatják magukat, ha azt hiszik, hogy Sz.-Mihály lelkes választó polgárai közt bor, pálnka és lélekpénzzel szakadást idézhetnek elő s a mindig példás egyetértés romjain beszennyezett zászlójukat diadallal lengetendik!

E város értelmes lakói megvotással fordulnak el a kísértőtől!

Külföld.

Francoziaország még mindig a választási mozgalmak utó fájdalmait simli. — A három párisi lap, a Siecle Electeur és Opinion Nationale szerkesztői a kormány ellen gyűlölet és megvetés szítása miatt csakugyan elíteltettek, kisebb pénz-

Mai számunkhoz egy félív melléklet van csatolva.

Debrecen 1869

67-73. rész

a hírlap

5 11-12 részt a hírlapból fegyverrel

Melléklet a „Debrecen” 1-ső számához.

biroság és fogságból álló büntetésekre. Ugyanazon nap ítéltetett el in contumaciam Rochefort a Lanterne szerkesztője 3 évi fogságra és 10,000 frank pénzbírságra; Myarle és Comebois, a Lanterne terjesztője egy, illetőleg fél évi fogsággal büntetettek. — A párisi utcái zavargások alkalmával befogattak közül is elítéltetett már 10 egyén. 8 naptól két hóig terjedő fogságra, dacára annak, hogy a tárgyalások folyamából egyenesen kitünik a provocateur agentek működése. — A császár aug. 15 én a mozgósított nemzeti gárda felett szemlélt fog tartani.

— Az angol alsó házban Izmail pasa londoni látogatása, ez utóbbi néhány tulbuzgó tisztelői által, kik a fogadtatást nem tartották eléggé méltóságosnak többféle interpellatióra adott alkalmat. — Az egyiptomi alkirály tiszteletére a windsori parkban katonai szende rendeztetett, melynek megszervezésére azonban sem az alsó, sem a felső ház meghíva nem volt. Az is rosszul esett a jó londoniaknak, hogy Izmail pasa a Dower-től az indóházig levő utat gyalog tette meg.

— A „Breslauer Z.”-nak írják Varsóból, hogy az orosz kormány a kielcei püspököt elfogatta, s Permbe deportáltatta, mivel ez a petersburgi katolikus collegiumot nem akarta legfelsőbb egyházi hatóságnak elismerni.

— A szerb skuptsina, mely Kragujevácban állt össze, elnöknek Karabiberovicot, alelnöknek Tuzakovicot választotta meg.

Legujabb

— Pest, jul. 1. (Feladatott d. n. 1 órákor, érkezett 3-ór). — A bírói hatalom gyakorlására vonatkozó törvényjavaslati általános vitát aligha ma befejezik. Most épen Ghiczy K. beszél.

— A honvédség első vivmánya. A „Militär Ztg.” írja: „Mintán a honvédségre nem lehetett reá erőfőteni a szakái rendes leberetváltását, a körszakái viselése a hadseregnel is meg lesz engedve.

— A kassai lövésznyen június 29. következők nyertek: az államdíjt Zrínyi, a Forgács díjt Honesty, a kassai díjt ismét Zrínyi. Azonkivül győztek még Coup d'Etat és Moniac.

— Azt beszélük, hogy Bibót Kisujszálláson elfogták. Azonban e hír hivatalosan nincs megerősítve.

Közigazdaszat.

(H. S.) A magyar országos és vidéki gazdasági egyesületek azon a téren, melyen eddig működtek, szép eredményeket mutathatnak ugyan fel, a mennyiben a gazdaközönséget jó tanácsokkal s gyakorlati példákkal a helyes földmívelés, állattenyésztés, gazdasági gépek felhasználása általi költségkiméles s általában az okoskerü gazdaszat által megismertették. Azonban, ezenjő tanácsok és gyakorlati kísérletek leginkább csak a rendes időjárás melletti gazdaszatban lehetnek célra vezettek. Van ezen felül a gazdasági egyesületeknek nagyobb szerü és fontosabb hivatása, mely akkor áll elő, midőn a gazdaközönség — mint most is — rendkívüli időjárás által számításából kiütve szorongattik, s már már reményét veszítve csak nem kétségbeesik.

Jól tudjuk és látjuk ugyanis, hogy a földmíveléssel és a baromtartással foglalkozó gazdaközönség a különben gazdagnak nevezett magyaralföldön uralgó nagy szárazság miatt csaknem kétségbeesve néz a jövő elébe: sőt a tartós aszály miatt elperzselt legelőkről beszorult éhhalállal küzdő barmainak fentartásáról, megmentéséről kénytelen gondoskodni.

Ekkor már nem elég szántásversenyeket, arató, kaszálló, cséplő és másféle gépversenyeket rendezni a gazdasági egyesületeknek; hanem öszszesített erővel válllvetve azon kell igyekezni, hogy ilyen rendkívüli idők alkalmával — melyek mint látszik, minden 4-dik vagy 5-ik éyben előkerülnek — megmutathassák, hogy és miként lehetne az ilyen fölünk egészen nem függő inséges éveket a gazdaközönségre nézve türtetőbbekké s elviselhetőbbekké tenni.

Ezt pedig véleményem szerént, a szántásvetésnek és baromtenyésztésnek okoskerübb beosztása és jól tervezett, s gyakorlatilag célszerűen keresztül vitt, és öntözésre bármikor használható csatornázás által helyyén elérni: annál fogva ezen alkalmából a gazdasági egyesületeknek a vízvezető és földöntözö csatornák mielőbbi elkészítését szorgalmazni volna legfőbb kötelessége.

— Aratási kilátások. Több megyéből előttünk fekszenek az aratási kilátások felöl szóló tudósítások. Békésben a tavalyi terméshez képest általánosn minden középszerűnek mondható a gabnanemek átlagosn holdankint (1200□) 3 köblöt adnak. Repceze sok helyen semmi, nagyobb

részint kevés. Török-Szt. Miklóson és környékén, egy a ki-ebb mint nagyobb birtokosok megisnolendik az ez évi mostoka termést.

E vidék leginkább a repceze és buzából lát hasznót, de a repceze holdankint várt 4—5 köböl helyett alig 2 vékával fizet, a buzából pedig sok helyütt a vetni való mag sem fog bekerülni. A radmegyében a termés egyáltalán meg lehetős, a rozs, buza, árpa a tavalyi termésnek mintegy 2/3-át fogja adni. A kukorica kitünően áll. A gyümölcs mind elfogyott. A bortermeés egyáltalán jó. Torontálban a repceze 2—3 köböllel fizetett holdankint a buza 4—7 köblöt. A dohány ugyszólván majd nem tönkre ment. Az arató rész a megyében átlagosn 13—14 Szathmár megyében, az aratási kilátások tekintve az időjárás mostohaságát meg lehetős. A buzában sok az üszög. A repceze igen gyengén ereszt. A kukorica azon vidékeken hol esőzések voltak, meg lehetős. Temes megyében az összes termés az idén igen silány középszerűen fizet minden gabnanem, a széna és szölőtermés rossz, gyümölcs egyáltalán semmi sincs, csupán a kapasnővények bizatnak eddig jó eredméssel, de a mit még a tartós szárazság tönkre tehet. Csanádban a buza 5, a rozs 4 köblöt adott holdankint. A kukorica vetések jó állapotban vannak. A fagy által sujtott szőlők annyira megjavultak, hogy meg lehetős termésre van kilátás. A dohányplántákat a hőség silányította tönkre, úgy hogy most azok helyébe kukorica ültetett.

— Keményítőgyár Debreczenben, Bignio János tulajdona. Keletkezett 1842-ben; azóta mind nagyobb mérvben működik. 1862-ben a debreczeni gyümölcs- és terménykiállításón, majd 1866-ban a páriszi világkiállításán, dicséző okleveleket nyert. Legfinomabb csipkekeményítői, s közönségesebb gyártmányai, hajpóra, kékítővize, s finom indigó-papirja a közönség figyelmét megérdemli.

— Debreczen, 1869. június 29-én megtartott hetivásárkor: közép ára 1 mérő buzának 3 ftt 80 kr., kétszeres 2 ftt 90 kr., rozs 2 ftt 80 kr., árpa 2 ftt, zab 1 ftt 95 kr., tengeri 2 ftt 40 kr., köles 2 ftt 10 kr., kása 4 ftt 20 kr., 1 zsák burgonya 2 ftt 80 kr., 1 mázsa szalonna 32, 33, 34 ftt, háj 34, 35, 36 ftt. A baromvásár meg lehetős nagy volt, lónak valamint szarvasmarhának csökkent az ára. Nyersbört elég sokat hoztak, s kelendő volt; a mult heti árak néhány krral javultak, jelesen a nehezebb tehénbörök ára emelkedett, az árak 1 pár ökörbör 33—38 ftt, tehenbör 24 1/2—26 ftt, helybeli székbör 27—28 ftt, lóbor 8—11 ftt. Készbörnek középszerű kelte volt, a jó tehénbör feketére 28—33 ftt-on kelt. A hetivásár elég népes volt mindennemü élelmiczik elég sok hozatott, főleg élet elég sok volt, a multheti árak lejjebb szálltak. Kenyér közép mennyiséggel, legtöbbször kenyér a kunságról hozatott, s az élet árához mérve elég drágán kelt. — Időnk tegnap borongós volt kis esővel, ma derült.

A „debreczeni ipar és kereskedelmi bank”

1869. évi jun. havi forgalmának kimutatása:

Bevétel:	frt.	kr.
Pénztári maradvány május 31-ről	58,459	45
kamatok	2,675	87
betétek	52,200	—
idegen pénztári jegy eladása	15,000	—
folyó számla	69,607	17
miézyény számla	19,200	—
fizetett váltók	15,562	70
előlegek	572	13,754
érezpénz eladás	410	16
részvénytökére történt befizetés	500	—
összesen:	195,585	35
Kiadás:		
Váltószámitolás	111,458	52
előlegadás	5,250	116,588
költségek	426	50
tisztí fizetések	585	55
folyó számlára történt visszafizetések	48,000	—
fizetett kamatok	508	10
szelvénycik vásárlása	16	—
érezpénz	1,291	70
idegen pénztári jegy vásárlása	8,000	—
betétek visszafizetése	9,450	—
pénzkészlet jun. hóra	9,121	58
összesen:	195,585	35

Debreczen, jun. 30. 1869.

Marek esetéhez.

Kun Bélát, máskép Bibó Zoltánt és Székely Farkast már folyó évi tavaszra kelve rablással gyanusították, s Vay Lajos esendbízost majdnem elfogta. — A mi így történt. — Vay Lajos fegyverért ment be N.-Kállóba; — midőn Besenyődre jött, mondták neki, hogy bár előbb

jött volna, mivel most volt itt két rabló, kik Levelek felé mentek, ő rögtön utánok ment hatod magával, de nem találván, újra visszajött Besenyődre, hol a falu végén mondták a gyermekek, hogy tudják, hol van a rabló, és elvezetik hozzá; el is mentek egy kertben levő házba, a hol bort mértek; ekkor a csendbízost parancsolta, hogy 3 ember hátul, 3 pedig elől fog megjelenni, hogy el ne szökhessenek a rablók. Az illetőket csakugyan ott találták, egy asztal mellett ülve, borozva. Kérdeztőlök a csendbízost, hogy kik legyenek; azok azt vallották, hogy ök szimészek, de mivel egy kis adósságok volt Bösörményben, míg pénzők kerül, hogy le ne foglalják személyüket, addig meg szöktek biz ők.

Igy látva Vay, hogy nem rablók, bár egyiknél revolver volt, ott hagyta a kocsmban, hol a panduroknak reggelig danoltak, a pandurok fizetésén érezték.

Marek kirablásakor Bibó Zoltán és Székely Farkas ugyanazon ruhában voltak, mint akkor, mikor Vay őket találta, a mi Vay vallomásából kitetszik; és ugyan úgy néztek ki, mint Vay Lajos leírta.

— Interpellatió. Hát azokat a derék nyereszkedő vasuti engedményeseket nem lehetne arra kötelezni, hogy mindenütt, a hol nagyobb folyón — s így nagy magasságban — hidat készítsenek, tartoznának egyuttal a hid alatt egy második hidat építeni a fuvar-közlekedés számára. (Beküldtetty.)

Szerkesztői izenet.

D. D.-nek Pályi. Pártállásunk nem engedi, hogy a balközép párt ellen itt ezikkel felvegyük.

Több verselőnek. Verset rendszerint nem közlünk.

R. L.-nek Arad. Ezuttal nem lehet.

Bécsi tőzsde jul. 1. cs. arany 5.92, ezüst 122.—.

Hírdetések.

5. Belgiumi szab. 1—10

szekér-kenő

3 nagy éremmel kitűtetve. Angol lackkátrány.

Fekete és vörös angol patent asphalt-tetőlemez Hydraulikus cement-mész, GYPSZ

és tűzmentes téglák jutányosan kaphatók

Stenzel Józsefnél Post. moháruceza 20. sz.

Eladó szőlők.

A szécsényi- (kos) kertben 4 kapa szőlő pajtával, a tóczós-kertben, 6 kapa szőlő pajtával

örök áron eladók. — Értékozhetni a tulajdonos Kiss Sándorral, váradutezán 2215. sz. 4. 1—5

Szabó Ferencz

gép-gyára

Pest, ötpacsirta-utca 3. szám.

Átvész és készít mindennemü örlőmal-mokat gőz, víz, szél és ló-erőre, úgy egyes részeket, mint egész felszereléseket felállitva és meginditva, továbbá felszereléseket serföldék, szesz, keményítő, olaj, esontszén, fűrészes cukorgyárakra, továbbá mindennemü sajtókat és szivattyukat, mindennemü gőzgépeket 1/2 lónyi gőzerőtől kezdve minden nagyságban; vas és fa esztergályozó padokat, furó, gyaluló, csap és hasító gépeket, minden nagyságu esavarakokat és esavar-meneteket, ezek kijavítását és terveik készítését, jótállás mellett. 6. 4—6

Az általam készített gőzgépekert 5 évi jótállást vállalok tisztelettel Szabó Ferencz.

